

Suomentajan saatesanat

Englannin työväestön asuinolot olivat huonot teollisen vallankumouksen aikaan. Lontoossa oli kaksi miljoona asukasta 1848. Asunnoissa ei tavallisesti ollut vesijohtoja eikä viemäreitä. Hygienian puutteessa kolera ja lavantautiepidemiat olivat työläisasuntoalueilla tavanomaisia ja toistuvia. Lääketieteen kehittyessä huomattiin tautien leviävän likaisen veden välityksellä. Vuoden 1848 laki velvoitti kehittämään terveydenhuoltoa ja vedenjakelua. Keskitetyn vesihuollon todettiin parantavan veden laatua ja vähentävän kulkutautien vaaraa. Pian puhkesi kiivaita poliittisia kiistoja vesihuollon hallinnosta: pitäisikö sen olla yksityistä vai valtion tai kuntien omistuksessa?

Erimielisyyksien kiihtyessä Lontoon terveysviranomaiset päättivät kysyä filosofi ja taloustieteilijä John Stuart Millin (1806–1873) mielipidettä. Ohessa suomennettu kirjoitus ”The Regulation of the London Water Supply” on 15.2.1851 päivätty kirje, jonka vastaanottajat olivat tittelillä Honorary Secretaries of the Metropolitan Sanitary Association luottamustoimea hoitaneet hallinnon edustajat M.W. Lusignan ja Adolphus Barnett.

Vastauksessaan Mill totesi vedenjakelun olevan monopoli. Kuhunkin rakennukseen on järkevää rakentaa vain yksi vesijohto ja viemäri, minkä vuoksi alalla ei voi olla kilpailua. Vesilaitoksen omistaja saa tosiasiallisen verotusoikeuden. Hänellä on kilpailun puuttuessa täydellinen määräysvalta tuotteeseen, ja kuluttajat ovat omistajan armoilla orjan kaltaisessa asemassa (*slavery*). Veden puhdistaminen sekä jätevesijärjestelmä ovat terveys- ja hygieniasyistä välttämättömiä palveluja. Siksi yksityinen osakeyhtiö ei sovellu vesihuoltoon. Monopolin takia tarvitaan poliittinen demokratia. Se toimii parhaiten paikallishallinnon, kaupungin tai kunnan omistuksessa. Vähänkin isommassa maassa, kuten Englannissa, vesihuolto on paikallista, eikä sitä voi siksi jättää valtion hoidettavaksi. Kirjeessä tehty erottelu valtion ja paikallishallinnon välillä on samanlainen kuin Millin valtio-opillisessa pääteoksessa *Considerations on Representative Government* (1861).

Samoihin aikoihin 1851 Edwin Chadwickille lähettämässään kirjeessä Mill totesi: ”En anna heille pitkää vastausta. Jos he kuvittelevat minun tukevan hölynpölytaloustiedettä, he saavat mitä tilaavat.”

Jorma Mäntylä